wat in verband met Efeze 3 : 10: Opdat nu door de gemeente bekend gemaakt worden aan de Overheden en de Machten in den *hemel* de veelvuldige wijsheid Gods — niet anders dan op de engelen kan slaan. Zoo eindelijk, waar de heilige Apostel Petrus ons spreekt van Jezus Christus, welke is aan de rechterhand Gods, opgevaren ten hemel, de engelen en machten en krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde (1 Petri 3 : 22).

Herinneren wij ons hierbij, hoe naar wij in ons vorig artikel vonden, Michael in de Schrift *een van de vorsten* wordt genoemd, dan ligt het voor de hand, bij bovengenoemde uitdrukkingen te denken aan titels, die de waardigheid dezer engelenvorsten aanduiden; aan „hoofden" over Gods legerscharen, die als zoodanig heerschen over hun mede-engelen.

Een onbekend schrijver, die echter niet vóór het einde der 5de eeuw heeft geleefd en zich verborg achter den naam Dionysius, den raadsheer van den Areopagus, welke, gelijk wij uit Handelingen 17 : 34 weten, door Paulus bekeerd werd, meende dat er zelfs onder de engelen een soort hierarchie, d. w. z. een orde van in rang afdalende waardigheidsbekleeders zou bestaan. Zij bestond volgens hem uit drie triaden, te zamen negen engelenkoren vormende, en wel:

1. Seraphim, cherubim, tronen. 2. Machten heerschappijen, krachten. 3. Vorstendommen, aartsengelen, engelen.

Van zulk een hierarchie zegt ons de Schrift echter niets. Toch mag men, om hier tegen in te gaan, ook niet in een ander uiterste vervallen en alle onderscheiding, ook die van rang en stand, onder de engelen ontkennen.

Ook dat toch is evenzeer tegen de Schrift, die, zoo als ons gebleken is, ook onder de engelen het bestaan van ordening en schikking openbaart, waardoor wij van een *wereld* der engelen spreken kunnen.

„Vele Antichristen".

> Kinderkens, het is de laatste ure; en gelijk gij gehoord hebt dat de antichrist komt, zoo zijn ook nu vele antichristen geworden; waaruit wij kennen, dat het de laatste ure is.
>
> Wie is de leugenaar, dan die loochent dat Jezus is de Christus? Deze is de antichrist, die den Vader en den Zoon loochent.
>
> 1 Joh. II : 18 en 22.

Wie niet anders doet dan zich tegen den Christus stellen, is daarom nog geen Antichrist. Neen, Antichrist is alleen hij, die poogt den Christus van zijn plaats weg te dringen, en die zelf in die plaats wil gaan zitten.

Jezus zelf nam het uit Daniël over: *De* groote Antichrist zal zijn „de gruwel der verwoesting *die staat in de heilige plaatse*." En door Paulus vernemen we het nog nader: „Hij zal zijn de zoon des verderfs die zichzelven verheft, uitgevende *dat hij God is*."

Die groote, die finale Antichrist nu heeft voorloopers, in wie geheel dezelfde geest werkt, die aan het eind van het werelddrama uit hem dien principieelen onmensch zal maken, dien Christus verdoen zal met den geest zijns monds. Die voorloopers zijn er eeuw aan eeuw geweest. Johannes ontdekte ze reeds in zijn dagen, en wees er op, hoe ze toentertijd reeds de wereld vergiftigden. „Kinderkens," zoo schreef hij, „gij weet dat de Antichrist komt, zoo zijn er nu reeds vele Antichristen geworden."

Denkt ge er nu om, zijt ge er op verdacht, dat dit in onze dagen ook zoo is? Er op bedacht, dat ook uw eigen levenskring, uw eigen omgeving aan vergiftiging door zulke Antichristen bloot staat? Merkt ge in de predikatie, dat althans de Kerk hiervoor allerwege een open oog heeft? En komt het gewicht, de beteekenis van dit rondsluipen der Antichristen in uw eigen optreden sterk genoeg uit?

Stellig niet. En waarom niet?

Ligt de oorzaak van deze blindheid voor het principieel booze, dat volk en maatschappij vergiftigt, niet in kerkelijke, confessioneele beperktheid van blik?

Of is het niet zoo, dat men maar al te vaak den Antichrist en zijn voorloopers zoo goed als uitsluitend met behulp van den kerkelijken en leerstelligen telescoop poogde op het spoor te komen?

Had niet Johannes, de apostel, zelf gezegd: „Wie loochent dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is, die is de Antichrist?? En wat leidde men daaruit nu anders af, dan dat in den Antichrist een dogmatische ketter was te verwachten, die het dogma van de Vleesch wording des Woords niet tot zijn recht zou doen komen. Een geschil over de twee naturen in Jezus!

En daar nu in onze dagen met opzicht tot die Vleeschwording zelfs van den kansel, en dat meer dan een door predikanten, die voor orthodox doorgaans, nog wel erger dwalingen verkondigd worden, verloor wat de apostel zei over de Anti christelijke verschijningen, allengs alle vat op veler hart, en voelt zelfs de kerk er geen ergernis meer tegen.

Zoo werd het denkbeeld van een Antichrist opgeborgen bij de kerkelijke spitsvondigheden, en scheen buiten elk verband te staan met de werkelijkheid van de machtige levensbewegingen van onzen tijd.

Thans begint dit anders te worden.

Wie van den Christus handelt, begint thans almeer in te zien, dat de Christus niet maar een kerkelijke en leerstellige beteekenis heeft, maar dat de Christus bij zijn komst tot deze wereld bedoeld heeft uit den wortel zelf van heel het leven der menschheid den kanker uit te snijden, en er de Goddelijke, de oorspronkelijke levenskracht in te vernieuwen.

Neemt thans het machtige *sociale* vraagstuk de eerste plaats in op het wereldprogram, ook bij de poging tot oplossing van dit vraagstuk treedt de Christus steeds meer op den voorgrond. Een tijdlang had men in de Evangeliën over de *sociale* beteekenis van Jezus woord heen gelezen. Men las het, maar het pakte niet. Nu daarentegen is de onafwijsbare samenhang tusschen *Christus en de sociale nooden* allengs tastbaar voor een ieder geworden.

Doch hiermede komt dan ook een nieuwe tegenstelling op.

Er is een nood die om voorziening roept. Voor dien nood is een voorziening in Christus gegeven. Dat is de voorziening van boven; de voorziening die van God uitgaat; die uit den hemel tot deze aarde nederdaalt; die ons toevloeit uit de fontein van Goddelijk ontfermen.

Maar voor dien nood wordt thans ook van heel anderen kant voorziening aangeboden. Een voorziening die *niet* uit Christus, maar uit menschelijke vindingrijkheid opkomt; die *niet* van boven maar van beneden is; die *niet* uit den hemel nederdaalt, maar uit de diepten van satan opklimt; voorziening die niet haar oorsprong vindt in Goddelijk ontfermen, maar in hebzucht en stofvergoding.

Het is in onze Staten-Generaal uitgesproken, dat de keuze nadert tusschen Christus of Marx.

En zoo is het.

De nood is erkend. De oplossing moet komen Maar de tegenstelling is, dat de één die zoekt bij den Christus, de ander bij Marx en consorten.

En juist hierdoor nu komen Marx en consorten voor ons te staan in het afstootende beeld van te zijn *Antichristen*.

Marx en consorten staan voor ons in de gestalte van Antichristen.

Wat wil dit zeggen?

Christus beteekent Messias, en Messias beduidde onder Israel: *De redder uit ellende*.

Ellende was er, die ellende beklemde, en wat onder die ellende troostte en staande hield, was de verwachting van den Redder die komen zou en door wiens optreden de heilsstaat stond ontsloten te worden.

En wat hoort men thans?

Weer geroep over ellende. Weer de belofte dat die ellende een einde zal nemen. Weer de profetie dat een heilsstaat komende is. Alleen met dit verschil, dat de ellendigen onder de volkeren dien heilsstaat nu niet meer zullen te danken hebben aan den Christus Gods, maar aan Marx.

De eigenlijke Messias, de wezenlijke redder, de metterdaad verlossing aanbrengende Christus is dan niet Jezus, maar Marx, mits men maar goed verstaat, dat Christus of Messias de Joodsche naam is voor dien Machtige onder de kinderen der menschen, die, wordt hij trouw gevolgd, de gemeene ellende in een toekomstigen heilstaat zal omzetten.

En wat is nu de drijvende leer der Sociaaldemocraten over heel de wereld anders, dan dat wij Christenen dwalen, die nog altoos den Redder der menschheid in Jezus vereeren, en dat zij alleen de waarheid prediken, die volhouden, dat de Redder der menschheid in Marx is opgestaan.

Zoo wordt Marx voor den Christus in de plaats geschoven. Hij staat niet alleen tegen over Jezus, maar hij wordt in de plaats van den Christus gesteld.

Wat Jezus beproefde, maar wat bij Jezus mislukte: „de menschheid van haar ellende te redden," dat doet Marx, en mits men hem maar volgt, zal die redding uit ellende wezenlijk komen.

En daarom moet ge in Marx en consorten (want of ge hem, of, met den anarchist, Bakounine neemt, blijft lood om oud ijzer) daarom moet ge in deze mannen antichristen zien.

Dan eerst zijt ge er!

De tegenstelling is duidelijk.

De Christus peilt de ellende tot op den diepsten bodem van het menschelijk hart, en weet daarom dat er geen genezing, geen redding van ellende denkbaar is, dan door verzoening en rechtvaardigmaking.

De Christus neemt den mensch als een onsterfelijk wezen, die hier misschien nog vijftig jaar, maar na zijn sterven eeuwig heeft te leven, en bedoelt daarom hem te redden, zooveel het kan, van de ellende hier, maar in elk geval geheel van de schrikkelijke ellende die anders daarna eeuwiglijk komt in de plaatse waar weening zal zijn en knersing der tanden.

En ook de Christus weet dat de mensch ziel en lichaam is, en bedoelt daarom hem naar lichaam en ziel te redden. Hij geneest de kranken, maar werpt ook de duivelen uit.

Zoo is de Christus de van God gegeven Redder van ellende, die den geheelen mensch, naar ziel en lichaam, als tijdelijk en eeuwig wezen omvat, en hem door zuivering van den geestelijken wortel van zijn menschelijk bestaan opricht.

Een volkomen redding, een alomvattende redding, een redding die tot op den diepsten bodem der ziel doordringt, en redt voor eeuwig.

En daartegenover komen nu de Marxen en Bakounine's, de Lasalle's, en gedeeltelijk ook de Tolstoï's staan, en zeggen, dat zij de ware redding zullen aanbrengen.

En waarin bestaat die redding nu?

Niet in een redding *van de ziel*, maar enkel *van het lichaam*.

Niet een redding, die *heel* ons aanzijn omvat, maar een redding alleen voor *dit* leven.

Niet in een genezing van den wortel van ons geestelijk leven, maar in een uitwendige, stoffelijke, geheel oppervlakkige dusgenaamde „lotsverbetering".

Zoo staat de Christus tegenover deze Anti christen, en zoo staan deze Antichristen tegenover Jezus. En daarom nu bezondigt een ieder, die met de Sociaal-democraten of met de Anarchisten zijdelings of rechtstreeks, heult, en ze niet principieel bestrijdt en tegenstaat, zich zwaarlijk aan den Christus Gods, en zal, tenzij hij zich bekeert, zijn oordeel dragen.

Dit Antichristelijk karakter komt evenzoo uit in het fanatisme van deze beroerders des volks. Hun „organisatie", ze spreken het met zoovele woorden uit, is voor hen „het heilige". Die organisatie is een nieuwe broedergemeenschap, een soort tegenkerk, waaraan ze trouw zweren, en het is die eed alleen die klemt op hun conscientie. Aan het „heilige" doel van die organisatie offeren ze alles op, zelfs vrouw en kind. Ze roemen in hun martelaars, en noemen die martelaars dwazelijk als het zaad van hun kerk. Wat ze verwachten is de heilsstaat die komt. En, hoe teugelloos ze ook anders zijn, wat die organisatie gebiedt is hun een heilig bevel, daaraan onderwerpen ze zich, daaraan gehoorsamen ze met het blindste autoriteitsgeloof.

Als Christenen hebben we dus niet enkel te doen met los en op zichzelf staande Antichristenen, maar met wat de apostelen noemden een „synagoge des satans", d. w. z. met een bond, met een gemeenschap, met een samenzwering van beslist Antichristelijk karakter, waartegenover gij, als belijder van den Christus Gods, op elk pas en in elke verwikkeling, de eere van den Christus te verdedigen hebt.

Want zie toe.

De geldmacht zal niets liever doen, dan uw Christelijke belijdenis gebruiken ter bescherming van *haar* invloed.

En dan verliest ge terrein.

Waar het u om gaan moet, is juist omgekeerd, dat en Mammon en Demon zich buigen voor den Christus Gods!

Amsterdam, 24 April 1903.

Op Paschen.

Het jongste Paaschfeest zal een blijvende beteekenis hebben in 's lands historie, door de twee groote werkliedenvergaderingen te Amsterdam gehouden.

Toen op Goeden Vrijdag de veldslag was afgeloopen en de partij van oproer en verzet het onderspit had gedolven, lag het voor de hand, dat de beide groepen van werklieden, die aan den strijd hadden deelgenomen, saam zouden komen om zich rekenschap te geven van wat geschied was.

In het gebouw van den Diamantwerkersbond vergaderden de revolutionaire werklieden. Naar wat hun eigen pers van die saamkomsten op ons Christelijk Paaschfeest meedeelt, waren alle booze geesten hier los gebroken. Het was een heksensabbath, een pandemonium, een hoogtijfeest van de machten der duisternis. De felste beschuldigingen werden tegen de leiders gehoord; de aanklacht van verraad werd openlijk uitgesproken; het scheelde weinig, of men was elkaar te lijf gegaan. Troelstra stelde de zoo diep verguisde klassenjustitie ten voorbeeld aan deze wilde volksmassa, die de eerste beginselen van het recht met de voeten trad. Zoo ooit, dan toonde deze vergadering, waar haat en hartstocht heerschten, wat ons vaderland had te wachten gestaan, indien de aanslag dezer werkliedenpartij op het gezag ware gelukt.

Geen scherper tegenstelling hiermeê is denkbaar dan de geest, die den toon aangaf op de samenkomst der Christelijke werklieden in het Paleis voor Volksvlijt. Hier werd gebeden en werden psalmen gezongen. Hier werden woorden van warme hulde en dank gesproken aan de leiders, die voorop stonden. Hier werd het gezag hooggehouden en bleek de band met onze Koningin en de Christelijke Regeering sterker dan ooit. Hier werd barmhartigheid geoefend tegenover de slachtoffers der werkstaking. Hier verstoorde niet één wanklank de harmonie, omdat de liefde van Christus aller harten saambond. Het was een samenkomst, waarvan een heilige bezieling uitging en die een blijvenden zegen voor de Christelijke arbeiderspartij afwerpen zal.

Aan de vruchten zal men den boom kennen.

Hebben deze beide saamkomsten van werklieden met hunne leiders niet getoond, hoeverre het Kruis van Golgotha boven den Vrijheidsboom der Revolutie, de gemeenschap der heiligen boven de valsche solidariteit der zonde te kiezen is?

Moge de ernstige les, die Paschen leerde, voor onze Nederlandsche volk niet te vergeefsch zijn geweest.

Het Methodisme.

Verleden Donderdag werd aan de Vrije Universiteit tot doctor in de Theologie gepromoveerd de heer J. D. du Toit, na de verdediging van een proefschrift over: *Het Methodisme*,

Van bijzondere beteekenis is deze promotie, omdat hiermede de eerste student uit Zuid-Afrika den doctorstitel aan de Vrije Universiteit verwierf. De heer Du Toit, die eerst aan de Theologische School te Burgersdorp studeerde, en daarna als veldprediker in het leger der Boeren dienst deed, kwam met vele andere dappere strijders naar Holland, en voltooide zijn studiën aan de Vrije Universiteit. Het bloed der Hugenooten verloochende zich in dezen zoon der Fransche Refugiés niet, en de Hoogeschool, waar het Calvinisme den toon aangeeft, had de liefde van zijn hart.

Niet minder toonde zich dit in de keuze van het onderwerp zijner dissertatie. Het *Methodisme*, hoewel op Gereformeerden bodem ontstaan, biedt toch op menig punt de grootste tegenstelling aan met het Calvinisme. Het gaat, vooral in zijn Wesleyaanschen vorm, uit van de loochening der uitverkiezing, het vernietigt het verbond der genade, het miskent de gemeene gratie, het ondermijnt de kerk als openbaring van het lichaam van Christus, het drijft op het gevoel en den vrijen wil, in plaats van steun te zoeken in de vastigheid van Gods eeuwig raadsbestel. Nergens sterker dan in Zuid-Afrika bleek, hoezeer dit Engelsch Methodisme gevaar oplevert voor den stoeren Calvinistischen vrijheidszin. Wanneer het Methodisme, vooral in de Kaapkolonie, niet zoozeer de geesten gekluisterd had, dan zou, menschelijkerwijze gesproken, de uitkomst van den vrijheidskrijg een andere zijn geweest.

De heer Du Toit heeft daarom een goed werk gedaan, met het Methodisme, dat zijn vaderland zoo nameloos veel schade bracht, te toetsen aan den norm der Gereformeerde beginselen. In het eerste deel zijner dissertatie zet hij aan de hand der historie de wordingsgeschiedenis van het Methodisme uiteen. De *eeuw* van het Methodisme, de *vaders* van het Methodisme, de *wording* van het Methodisme en de *nuanceeringen* in het Methodisme, worden achtereenvolgens geschetst. Het tweede deel zet het systeem van het Methodisme uiteen en levert critiek. Hier worden achtereenvolgens behandeld de *idee*, de *methode*, de *leer* en de *organisatie* van het Methodisme.

Gelijk men uit deze korte inhoudsopgave ziet, is deze studie breed opgevat en is hier metterdaad een wetenschappelijke poging gewaagd om het Methodisme historisch te verklaren en als systeem te beoordeelen. Gemakkelijk was deze taak niet, omdat degelijke wetenschappelijke studiën over het Methodisme als eigenaardig verschijnsel in het geestelijk leven dusverre ontbraken en de schrijver dus veelszins pioniers-arbeid te verrichten had. Ook al mag men op sommige punten critiek oefenen, en van oordeel zijn dat de schrijver, door het Methodisme in hoofdzaak als een vorm van het mysticisme te beschouwen, te veel vergat, dat de mystiek zich terugtrekt in de verborgen diepten van het gemoedsleven en daarom geen verklaring bieden kan voor het opgaan in allerlei practischen arbeid, waardoor het Methodisme zich kenmerkt, toch kan aan den heer Du Toit de lof niet onthouden worden, dat hij de rijke litteratuur van het Methodisme met zorg bestudeerd heeft, over de wording van het Methodisme nieuw licht deed opgaan en de gevaren aan het Methodisme verbonden, met juistheid geteekend heeft.

Ook voor ons land kan deze dissertatie vrucht dragen. Ze verdient in breeden kring gelezen te worden. Onze predikanten niet alleen maar ook de meer ontwikkelde gemeenteleden zullen met dit proefschrift winste kunnen doen.

Aan Dr. Du Toit, die thans weer naar zijn vaderland terugkeert, zij toegebeden, dat hij voor de Gereformeerde kerk in Zuid-Afrika tot een rijken zegen gesteld moge worden. Nu de worsteling met het wapengeweld ten einde liep, wacht den Gereformeerden in Zuid-Afrika een veel ernstiger strijd, om het Calvinistisch karakter der oude voortrekkers tegenover het Engelsche Methodisme te handhaven. In dien strijd zij het Dr. Du Toit geschonken, voor de Gereformeerde belijdenis pal te staan en alzoo mee te werken aan de wederopleving van die beginselen, waardoor helden als Kruger en Steijn zijn gekweekt geworden.

De Christelijke vakorganisatie

De saamwerking onzer arbeiders om voor hun gemeenschappelijke maatschappelijke belangen op te komen, mocht eigenlijk door het Christelijk beginsel niet in tweeën worden gesplitst.

Zooals oudtijds in de gilden elk meester en elke leerling een plaats vond, onverschillig van wat politieke of religieuze belijdenis hij was, zoo moesten ook nu de vakorganisaties alle arbeiders omvatten.

Dat dit ideaal thans niet kan verwezenlijkt, is niet onze schuld.

De neutrale vakorganisaties zijn feitelijk afdeelingen geworden van het socialistische leger, dat openlijk den oorlog heeft verklaard aan recht en orde, aan vrijheid en gezag.

Wie bij deze vakorganisaties zich aansluit, laat zich daarmee inlijven in de gelederen der socialisten en kiest voor hun vaandel partij.

Daarom is het roeping en plicht onzer Christen-arbeiders om met deze neutrale vereenigingen te breken. Ook hier geldt, dat wie vriend is der wereld, vijand is van God en dat men niet tegelijk twee heeren dienen kan, Christus en Belial.

Maar dit is niet genoeg.

Om kracht te kunnen uitoefenen, moeten onze Christen-arbeiders zich onderling verbinden.

Eendracht alleen maakt macht.

De Minister deed goed met in de Tweede Kamer hierop den nadruk te leggen:

> Vraagt men nu of de Regeering dan met het eerste artikel der Strafrecht novelle de vak-vereeniging niet ernstig aantast, dan wensch ik daarover ook mijnerzijds een enkel woord te zeggen. En dan zij er aan herinnerd, dat ik reeds bij de jongste interpellatie als mijn overtuiging uitsprak, dat het vereenigingsleven onder de werklieden moet worden bevorderd en aangemoedigd. En ik versta dit voor mij in dien ernstigen zin, dat het ook voor mij een ideaal zou zijn, wanneer alle werklieden van een zelfde vak, in een zelfde plaats gevestigd, samen in één organisatie vereenigd waren. Dàn eerst zou zulks een organisatie een wezenlijke kracht kunnen uitoefenen; dàn eerst zou zij een zegen zijn. Maar juist de mogelijkheid om in één vakorganisatie de werklieden van hetzelfde bedrijf te vereenigen, wordt door de anarchistische en sociaal-democratische elementen volstrekt onmogelijk gemaakt.
>
> Er is reeds van meer dan een zijde, het laatst nog door den geachten afgevaardigde, den heer Nolens, op gewezen, dat zich langzamerhand in den kleinen kring van sociaal-democraten en anarchisten — want die kring is, wanneer men hem isoleeren kon van de niet daarbij behoorende aanhangsels, zeer klein — een reeks denkbeelden omtrent het recht en omtrent de eerste beginselen en begrippen van zedelijkheid heeft gevormd, die maken, dat deze groep als een abnormale groep staat buiten de geestelijke gemeenschap met het volk. Wie kennis maakt met de begrippen en denkbeelden die hier zijn ontwikkeld over solidariteit, over staking, over eedbreuk, contractbreuk, enz. — die gevoelt vanzelf, dat is niet tegen te spreken — dat hier mede een reeks denkbeelden is ontwikkeld, die met hetgeen door de over-overgroote meerderheid van het Nederlandsche volk als begrippen van recht en zedelijkheid worden aangevaard, in onverzoenlijken, lijnrechten strijd is.
>
> Waar nu in een vakvereeniging de anarchisten en sociaal democraten, de eersten wellicht nog sterker dan de tweeden, niet alleen die denkbeelden prediken, maar ook den eisch stellen, dat volgens die door en door valsche rechts- en zedelijkheidsbegrippen zal worden gehandeld, daar is het voor een ieder, niet alleen voor den belijder van den Christus, maar voor een iegelijk die nog de nationale begrippen van recht en zedelijkheid is toegedaan, onmogelijk en voor zijn conscientie ongeoorloofd om met zulke mannen samen te werken. Die heeren staan voor een absoluut stelsel, waartegen de conscientie en het beset van het Nederlandsche volk zoo over staan, dat men één van tweeën moet doen: òf anarchist en sociaal-democraat worden, òf in en buiten die vereenigingen zich vierkant tegen hen overstellen.
>
> Welnu, die arbeiders, die uit dien hoofde gevoelden, dat zij zich in dien kring niet mochten laten inlijven, zijn natuurlijk in eerste instantie geweest *de meest bewuste*. Want wel is het hier voorgesteld, alsof eigenlijk alleen de sociaal democratische arbeiders slechts goede arbeiders zouden zijn — het absolute stelsel dier heeren voedt hoogheidswaanzin en doet hen zich inbeelden, alsof hun mannen zijn de degelijkste, de beste, de uitnemendste en de krachtigste, en diezelfde hoogheidswaanzin doet hen de andere arbeiders beschouwen met diepe minachting, hoogstens vonden enkele mannen van Patrimonium genade in hun oogen, doch dit waren dan juist enkele witte raven, die wellicht niet eens in Patrimonium thuis behoorden — maar niet iedereen zal die meening deelen.
>
> Wanneer de zaken nu zoo staan en die groepen tevens gebruik maken van intimidatie en terrorisme om anderen te dwingen, dan ligt toch geheel in den aard der zaak, dat samenwerking en samenbinding in de vakvereenigingen verbroken wordt en dat het de sociaal democraten en anarchisten zijn, die de vakorganisatie en de ontwikkeling van de vakvereeniging tegenhouden. En wanneer nu de Regeering van haar zijde dit terrorisme en dit systeem van intimidatie terugdringt, wat doet zij dan anders dan juist daardoor de mogelijkheid bevorderen van wat reeds door Dr. Nolens is aangegeven, namelijk, dat die heeren eindelijk eens tot hun plicht worden gebracht, d. w. z. dat die arbeiders er toe gebracht worden om vrij voor hun denkbeelden uit te komen, vrij voor hun belangen te strijden, maar niet anders dan met de ethische en intellectueele middelen van overredding en overtuiging.
>
> Welnu, wat zal men, nu de Regeering tegen het terrorisme en de intimidatie optreedt, anders krijgen dan dat de federatieve samenwerking van die verschillende groepen van arbeiders in het land bevorderd wordt en dat daardoor aan de vakvereeniging een nieuw, gezond leven wordt gegeven; terwijl men nu juist bezig is het wezen en het leven der vakvereeniging te bestrijden en uit elkaar te scheuren.
>
> Van alle kanten heeft de Regeering dan ook uit het land van een menigte van arbeiders ontvangen het dringend verzoek: handhaaf toch uw Strafwetnovelle, help ons om ons te verlossen van het ondragelijke terrorisme, dat over ons wordt uitgeoefend en om het vereenigingsleven onder de arbeiders weer op betere banen te brengen.

Dit ernstige woord moge ingang vinden.

Rome met haar vele gezellenvereenigingen is ons vooruit. De solidariteit der Roomsche arbeiders bleek in deze dagen schitterend. En door Rome ons laten beschamen, mogen we niet.

Daarom grijpe men de zaak met ernst aan. De velden zijn wit om te oogsten. Duizenden arbeiders zijn de oogen opengegaan en met het socialistisch en anarchistisch drijven gaan ze niet meer mede.

Men richte daarom overal Christelijke vereenigingen op. Men zette de poorten wijd open, opdat alle man van goeden wille mede kunne werken.

De tijd om voor ons Christelijk beginsel propaganda te drijven, is schooner dan ooit te voren.

Wedergeboorte en Heidenwereld.

Hoewel het op zich zelf geen gewoonte is van onze redactie, critiek op te nemen op hetgeen onze persrubriek uit andere bladen mededeelt, omdat polemiek over deze uitknipsels thuis hoort in het blad, waarin deze stukken stonden, willen we toch gaarne een uitzondering maken voor nevensgaand schrijven, omdat hierin een vraag besproken wordt, die in breeder kring de aandacht getrokken heeft.

Dr. A. Kuyper Jr. had in zijn stuk over het „Antipapisme" ter adstructie van zijn bewering, dat ook onder de Roomschen gevonden worden, die de wedergeboorte van God ontvangen hebben en deswege trots de dwaling, waarin zij verkeeren, zalig zullen worden, gewezen op de *mogelijkheid*, dat God zelfs buiten den kring van het verbond in de heidenwereld door de wedergeboorte enkelen tot leven brengt.

Ds. van der Munnik van Leens schrijft ons naar aanleiding hiervan het volgende:

Hooggeachte Redacteur,

Niet uit lust om een nieuw punt van verschil aan de orde te stellen, maar uit behoefte aan nadere inlichting aangaande een stuk van Dr. A. Kuyper Jr., door U uit de *Friesche Kerkbode* in de *Heraut* van 29 Maart overgenomen, verzoek ik met bescheiden aandrang aan dit schrijven een plaats in *de Heraut* te geven. Betrof het genoemde stuk van den geleerden schrijver alleen een antwoord op de vraag, of een Roomsche wel zalig kan worden, ik zou geen behoefte hebben daarover eene nadere verklaring uit te lokken. Evenmin, heb ik bezwaar tegen de voorstelling, dat het zaad der wedergeboorte bij de kinderen, die vroegtijdig uit het leven worden weggenomen, niet in geloof en bekeering tot uiting komt. Met alles wat dienaangaande in het bedoelde stuk gezegd is, kan ik mij van harte vereenigen. Wat mij evenwel niet zonder bedenking voorkomt, het is wat Dr. K. in dit verband schrijft naar aanleiding van de vraag, of er ook uit de Heidenwereld zalig kunnen worden die echter nooit van Gods Woord gehoord hebben en mitsdien niet tot geloof en bekeering hebben kunnen komen.

Omdat ik echter den geachten schrijver niet gaarne iets wil laten zeggen wat door hem niet is geschreven, zij aanstonds toegestemd dat uit zijn schrijven niet *rechtstreeks* is op te maken dat genoemde vraag door hen in bevestigenden zin wordt beantwoord. Maar als Dr. K. toch de vraag wenscht te *stellen*, of wij buiten het verbond niet kunnen veronderstellen eene *mogelijkheid* van wedergeboorte, die in dit leven niet tot openbaring komt, dan meenen wij toch, ook al zegt schrijver deze vraag nu niet te behandelen noch er dieper op in te gaan, bij hem eene sterke neiging te ontdekken tot het gevoelen dat ook heidenen wedergeboren kunnen zijn, zonder dat ooit het woord der prediking tot hen gebracht wordt. En wij worden in die meening nog meer bevestigd waar zoo stellig door hem gezegd wordt: „alzoo is het feit op zichzelf voor geen tegenspraak vatbaar dat het zaad der wedergeboorte aan de Heidenwereld ook is geschonken."

Indien nu Dr. K. werkelijk bedoelt te zeggen, dat de wedergeboorte een werk Gods is, hetwelk met de bediening des Woords in geenerlei verband staat, dan gevoelen wij ons gedrongen om tegen dit gevoelen, waarvoor o. i. geen enkele schriftuurlijke grond is aan te wijzen, op te komen en zulk een stelling wel degelijk